

ערב שבת קודש

עלון
דו שבועי

חפשו
אוטנו
בפייסבוק
"ענג שבת"

עלון מס' 23 (1390)
(שנה שלושית ותשע)

מועדי השבת נצבים

ער"ש מוצ"ש		
י-ם	18.04	19.15
ת"א	18.19	19.17
חיפה	18.10	19.16
ב"ש	18.21	19.17
אילת	18.14	19.15

זמני היום והלילות היוםניים:

משבת נצבים - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.57 - 5.01
זמן הנחת תפילין	5.38 - 5.42
הנץ החמה(מישור)	6.28 - 6.32
הנץ החמה(הנראה)	6.33 - 6.36
ס"ז ק"ש מג"א	8.45 - 8.46
ס"ז ק"ש הגר"א	9.30 - 9.30
חצות היום	12.32 - 12.34
מנחה גדולה	13.05 - 13.02
שקיעת החמה	18.40 - 18.32
צאת הכוכבים ב'	19.30 - 19.22

דף יומי: זבחים ח - יב

מועדי השבת ראש השנה

ער"ש ליל ב' רה"ש מוצ"ר		
י-ם	18.00	19.11
ת"א	18.15	19.12
חיפה	18.06	19.11
ב"ש	18.18	19.12
אילת	18.11	19.10

מועדי השבת וילך

ער"ש מוצ"ש		
י-ם	17.55	19.06
ת"א	18.10	19.08
חיפה	18.01	19.07
ב"ש	18.12	19.08
אילת	18.05	19.06

זמני היום והלילות היוםניים:

משבת וילך - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	5.02 - 5.06
זמן הנחת תפילין	5.43 - 5.46
הנץ החמה(מישור)	6.33 - 6.36
הנץ החמה(הנראה)	6.37 - 6.41
ס"ז ק"ש מג"א	8.46 - 8.48
ס"ז ק"ש הגר"א	9.31 - 9.32
חצות היום	12.32 - 12.30
מנחה גדולה	13.02 - 13.00
שקיעת החמה	18.31 - 18.23
צאת הכוכבים ב'	19.21 - 19.13

דף יומי: זבחים יג - יט

מועדי השבת יום הכיפורים

ער"כ מוצ"כ		
י-ם	17.48	18.59
ת"א	18.03	19.01
חיפה	17.54	19.00
ב"ש	18.06	19.02
אילת	17.59	19.00

בס"ד

ענג שבת

פרשת נצבים - וילך - האזינו - וזאת הברכה

כ"ו באלול ה'תשפ"ה

(19.09.2025)

לעילוי נשמת מאיר צבי בן חנה ושלמה קלמן ז"ל, יהי זכרו ברוך!

זכאה שנה וקלאותיה, תחא שנה וברכאותיה. אקראי יאנגא שבת!
זכא בית ישראל ברכת שנה טובה וחסידותה, כתיבה וחתומה טובה!

לקרב כל יהודי

בימים אלו, אנו נמצאים בעיצומם של ימי הסליחות. החלק החשוב ביותר באמירת הסליחות, הוא: י"ג מידות הרחמים. הגמרא (ראש השנה יז) אומרת בפירוש, שהקב"ה הבטיח למשה רבנו, שכאשר עם ישראל אומרים י"ג מידות - אני סולח להם על כל עוונותיהם. ולכאורה, הלשון של הגמרא: "בזמן שהם עושים לפני כסדר הזה" - מה הכוונה "עושים"? אנו צריכים להידבק במידותיו של הקדוש ברוך הוא, מה הוא רחום - אף אתה רחום. מה הוא חנון - אף אתה חנון. כל מידות הרחמים הם מידות שעל האדם לאמץ אותם לעצמו, והוא הופך להיות בעל מידות טובות. להתנהג לחברו באהבה ובידידות. כשאנחנו מתחזקים בבין אדם לחברו, אז הקב"ה גם כן מתייחס אלינו באהבה וברחמים. את הי"ג מידות צריך לעשות! לא רק לומר - לומר את זה בכוונה גדולה כמו שצריך. עצם אמירת י"ג מידות צריכה להיות מתוך מחשבה שאנחנו משתדלים להיות כך. כולנו יודעים היום את המצב שיש בארץ, השנאה הולכת ומתגברת, לצערנו הרב. אני לא זוכר אי פעם שהיה מצב של שנאה כזאת, כל הסגנון הדיבור כלפי לומדי תורה, כלפי תלמידי חכמים - לצערנו זה איום ונורא. אני חושב שזה נובע בעיקר מזה שהציבור הלא דתי פשוט לא מכיר אותנו, הוא לא יודע מה זה נקרא להיות אדם דתי. פעם, כשאני הייתי ילד, רוב הציבור הלא דתי היו אנשים שעלו לארץ מכל מיני מדינות, הם למדו קצת תורה, ידעו מה זה תורה - והם היו נגד. וזה היה קשה מאוד. היום, מי יכול לומר שהוא נגד? כמה אנשים כבר יש שלמדו תורה והם נגד?! היום הרוב הגדול של הציבור הלא דתי פשוט לא יודע מה זו יהדות! דברים מינימליים! הדברים הכי פשוטים - הציבור לא יודע! לפני כמה חודשים יהודי אחד מארצות הברית הגיע לארץ, ורצה לתרום כסף ליתומים של המלחמה. הוא עשה בר מצווה גדולה ל-52 יתומים: 12 בנים ו-31 בנות, ועשה להם מסיבה ענקית. והוא בא להזמין אותי. אמרתי לו, לפני הכל, אתה צריך לעשות להם הנחת תפילין! ואכן הוא הלך וקנה 12 זוגות תפילין, והודיע לכולם לבוא לטקס הנחת תפילין ליתומים בכותל, וגם אני הלכתי לשם. מתוך 12 ילדים הגיעו רק עשרה לכותל, הוא קנה תפילין מהודרות לכל אחד ואחד. ואני עמדתי יחד עם עוד רבנים, והנחתו להם תפילין. אחרי שגמרנו להניח להם תפילין, אמרתי להם שיעמדו בשורה, והוספתי: "כולנו ביחד נצעק: שמע ישראל!" ואז כולם צעקו "שמע ישראל!"... וביקשתי: "תמשיכו, תמשיכו!" הם לא ידעו להמשיך! לא ידעו פסוק "שמע ישראל!" אבות אבותינו מסרו את נפשם על קידוש ה'. יהודי הולך לעולמו הדבר הכי חשוב שהיה בעיניו זה למות עם אמירת "שמע ישראל", כמה זה חשוב לנו. והיום לא יודעים אפילו להשלים את הפסוק הזה!

אני חושב שככל שאנחנו נשתדל ללמד יהדות, שהם יכירו מה זו תורה, מה זו שבת... הם יודעים איך נראה שלחן שבת אצלנו? הם יודעים מה זו שבת?! היום הציבור הלא דתי כל כך לא יודע שהוא סקרן לדעת, ואם אנחנו נקרב אותם, נדבר אליהם יפה, נבחר ובידידות, ננסה להסביר - ההצלחה תהיה גדולה מאד! תשאלו את כל הרבנים הגדולים. יש לנו ב"ה בציבור שלנו ארגונים נפלאים שעוסקים הרבה בתשובה, ומה שהם עושים בעיקר, הם נותנים להכיר את היהדות, להכיר את מצוותה, ה' נותנים להם לקיים מצוות. ואז אנחנו רואים התעוררות עצומה. זו חובה קדושה של כל אחד מאתנו. זה מה שהקב"ה רוצה מאתנו, בין אדם לחברו, לעשות את הי"ג מידות הרחמים, ואז הקב"ה ירחם עלינו, "לא מלך יושב על כיסא רחמים ומתנהג בחסידות". והקב"ה ימחל לנו על עוונותינו, יציל אותנו מידי כל אויבנו, ונזכה לכתובה וחתומה טובה ושנה טובה ומבורכת.

מזן הראשון לציון דוד יוסף שליט"א, הרב הראשי לישראל ונשיא בית הדין הרבני הגדול

העלון מוקדש לזכר ולע"נ

הזדה נסים בת יהודית ויוסף עודד ז"ל,
העמידה תלמידים הרבה,
נלב"ע בי בתשרי תשע"ו. יהי זכרה ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ

ר' שלמה מאיר
בר שמואל גליק ז"ל,
נפטר ב-י"ב בתשרי תשמ"ד. יהי זכרו ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ

מיכאל

בן משה זאב הלוי קלנר ז"ל,

נפטר ב-י"ב בתשרי תשס"ו. יהי זכרו ברוך!

זמני היום והלילות היוםניים:	
משבת האזינו - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	5.07 - 5.11
זמן הנחת תפילין	5.47 - 5.51
הנץ החמה(מישור)	6.37 - 6.41
הנץ החמה(הנראה)	6.42 - 6.45
ס"ז ק"ש מג"א	8.48 - 8.49
ס"ז ק"ש הגר"א	9.32 - 9.33
חצות היום	12.28 - 12.30
מנחה גדולה	12.58 - 13.00
שקיעת החמה	18.14 - 18.21
צאת הכוכבים ב'	19.04 - 19.11

דף יומי: זבחים כו - כז

מועדי החג - סוכות

ער"ח מוצ"ח		
י-ם	17.46	18.57
ת"א	17.52	18.59
חיפה	17.48	18.58
ב"ש	18.00	18.56
אילת	17.53	18.54

מועדי השבת האזינו

ער"ש מוצ"ש		
י-ם	17.46	18.57
ת"א	18.01	18.59
חיפה	17.52	18.58
ב"ש	18.04	18.59
אילת	17.57	18.57

נענועים על פי האר"י ז"ל הם ימין, שמאל, קדימה, למטה, אחורה, ועומדים עם הפנים לצד מזרח. ביד ימין נוטלים את הלולב שאגודים בו ההדסים והערבות, וביד שמאל את האתרוג. בבית כנסת אחד לא יהיו מקצתם נוהגים מנהג נענועים זה ומקצתם נוהגים מנהג נענועים אחר, מפני משום "לא תתגודדו" - לא תעשו אגודות אגודות (יבמות יג, ב).

הלל והושענות

בימי החג אומרים הלל שלם תוך שמחזיקים בארבעת המינים. ראוי להקפיד, כי ש"ץ יאמר לבדו את ארבעת פסוקי 'הודו' והציבור יענה אחרי כל פסוק 'הודו'. בפסוקי 'הודו' מנענעים בלולב. לדעת המחבר מנענעים רק בפסוק 'הודו', אין מנענעים כשעונים 'הודו' בפסוקים אחרים. לדעת הרמ"א מנענע ש"ץ בשני הפסוקים 'הודו' ו'יאמר נא ישראל' והקהל מנענע בכל 'הודו' שעונים אחריו. כן מנענעים פעמיים במילים 'אנא ה' הושיעה נא', ובסוף ההלל ב'הודו'.

אמירת הושענות

לאחר סיום הלל, קודם קדיש תתקבל, מקיפים את הבימה עם הלולב והאתרוג, זכר למקדש שהיו מקיפים את המזבזה, ויחזו את הלולב ביד ימין והאתרוג לשמאלו. אם קראו קודם בתורה יאמר ההושענות אחר קריאת התורה. קודם לתחילת הושענות נוהגים להעלות ספר תורה אחד על הבימה עד לסיום ההושענות. כתב בקיצור שולחן ערוך (קלז, יא) שמשאירים את ארון הקודש פתוח עד אחר אמירת ההושענות. בשעת ההקפה אומרים את סדר ההושענות. מי שאין לו ארבעה מינים אינו מקיף את הבימה כשאומר הושענות.

אבל על אביו או אמו, כל י"ב חודש, ועל שאר קרוביו כל יום אינו מקיף את הבימה בעת אמירת ההושענות. כדי שלא יראה אבלותו בפרהסיא מהדרים שהאבל יהיה מחזיק את ספר התורה בשעת הקפת הבימה.

קריאה בתורה בחג

מוציאים 2 ספרים לקריאת התורה. בראשון 5 קרואים בפרשת אמור (ויקרא כב, כז). בשני קורא למפטיר בפרשת פנחס (במדבר כט, יב). ההפטרה: "הנה יום בא" (זכריה יד, א).

תפילת חול המועד:

אין מניחים תפילין. בשחרית מתפללים תפילת חול ומוסיפים יעלה ויבוא. אומרים הלל שלם, הושענות, קריאה בתורה ותפילת מוסף. השוכח יעלה ויבוא בחול המועד: אם נזכר טרם עקר רגליו - חוזר לרצה, ומרצה מתפלל עד סיום התפילה כולל יעלה ויבוא. לאחר שקער רגליו, וגם אם נזכר אחר מוסף, יחזור לתחילת תפילת העמידה (משנה ברורה תנכ, ד). עבר זמן שחרית - ישלימנה במנחה.

שליח ציבור ששכח יעלה ויבוא בחזרת הש"ץ, אם נזכר טרם סיים שים שלום - חוזר לרצה (על פי הרמא במשנה ברורה שם), אבל הכהנים לא יישאו כפיהם בשנית (שו"ת הר צבי אורח חיים א, סה).

המתפלל בטעות בחול המועד תפילת יום טוב - חוזר ומתפלל בראוי.

קריאה בתורה בחול המועד

קוראים בתורה בקרבנות החג שבפרשת פנחס, קוראים לארבעה קרואים רק בפסוקי הקרבן של אותו יום. לכל הקרואים קורא אותו הדבר. מי ששמע כבר את הראשון אינו פטור מהשאר וחייב בשמיעת כל הקרואים.

שבת חול המועד

ערש"ק: פותחים ב"מזמור לדוד", ומדלגים חלק מהבתים ב"לכה דודי". לנוסח אשכנז פותחים ב"מזמור שיר ליום השבת".

שחרית: הלל, הושענות ולא נוטלים לולב. אין מקיפים את הבימה וגם לא מוציאים ספר תורה מהארון, רק פותחים את הארון.

יש נוהגים לקרוא "קהלת". במגילה כשרה מברך "על מקרא מגילה" ו"שהחיינו". מוציאים 2 ספרי תורה בראשון 7 קרואים בפרשת כי תשא (שמות לג, יב). בשני מפטיר בפרשת פנחס. ההפטרה: "והיה ביום ההוא" (יחזקאל לח, יח).

ראוי לשים לב: בשונה משבת חול המועד פסח שבו קורא ההפטרה מסיים הברכות וחותם: "מקדש השבת", בשבת חול המועד סוכות מסיים הברכות וחותם: "מקדש השבת וישראל והזמנים".

במנחה אין אומרים צדקתך. במוצש"ק: בערבית אין אומרים ויהי נועם. אומרים ויתן לך.

יום ראשון ליל הושענא רבה. נוהגים לקיים תיקון ולהיות ערים לקראת הוצאת פתקי "גמר טוב". בהושענא רבה אחרי 'תיקון ליל הושענא רבה', בתפילת שחרית אומרים פסוק דזמרה כנהוג בשבת ויום-טוב, אך אומרים גם 'מזמור לתודה' ואחרי ישתבח "שיר המעלות" ומתפללים שמונה עשרה של חול. ביום זה מקיפים את הבימה שבע פעמים ומרבים בפיוטי הושענות (שתהא השנה ברוכה במים). יש הנוהגים להוציא לבימה 3 ספרי תורה ולא רק אחד כבשאר ימי חול המועד. האשכנזים נוהגים להניח את ארבעת המינים לפני 'תענה אמונים' ולוקחים בידם את הערבות. אחרי החזרת ספרי התורה להיכל אומר הש"ץ קדיש וחובטים את הערבות. לנוסח אשכנז חובטים אחרי הקדיש ובקהילות החסידיים אחרי 'דאמירן בעלמא ואמרו אמן' לפני 'תתקבל'. אין לחבוט את הערבה כל עוד לא הוחזרו ספרי התורה להיכל. הספרדים נוהגים לחבוט הערבות אחרי 'עלינו ואחריה אומרים: 'הודו הגדול ונשמת כל חי'.

יום שלישי שמחת תורה - וזאת הברכה

יום שני בערב: כניסת החג: הדלקת הנרות מברכים: להדליק נר של יו"ט. אישה ממדלקת תברך שהחיינו. ערבית: של חג. ז' הקפות עם ספרי תורה. לאחר

הקפות נוהגים לקרוא לתורה לשלשה "וזאת הברכה". שחרית: הקפות. בקריאת התורה נוהגים לעלות את כל הקהל, בפרשת וזאת הברכה. חתנים, מפטיר "ביום השמיני". ההפטרה: "ויהי אחרי מות משה" (יהושע א, א). הזכרת נשמות, אב הרחמים (אף שיש ברית מילה).

תפילת גשם: "משיב הרוח ומוריד הגשם (גשם, ג בסגול ולא בקמץ).

<div></div>	<div>לעילוי נשמות</div>
דיני השבוע ומנהגיו	יעקב יוסף שמעון ונחמה חיה כחן ז"ל

שבת פרשת נצבים

ההפטרה: "שוש אשיש" (ישעיהו סא, י).

במנחה פרקי אבות: ה' - ו'

במוצאי שבת: אין אומרים "ויהי נועם"

יום שני ערב ראש השנה תשפ"ב

יש נוהגים להתענות ערב ראש השנה, אך לא נוהגים להשלים התענית, כדי שלא להכנס ליום טוב כשהוא מעונה (משנה ברורה תקפא, ב, טז).

בתפילת שחרית לא אומרים תחנון, אבל בסיום הסליחות, גם אם זה כבר בשעות היום כן נופלים על פניהם (משנה ברורה תקפא ג, כג). לא תוקעים בשופר. יש מקומות שנוהגים ללכת בערב ראש השנה על הקברות ולהרבות שם בתפילה, שזהו מקום מנוחת הצדיקים והתפילה מתקבלת שם יותר. ויתן צדקה קודם התפילה (משנה ברורה תקפא, כז, ד ברמ"א).

התרת נדרים

נוהגים לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה אחר תפילת שחרית, בפני שלושה אנשים. **בשעת הדחק** יכולים כמה אנשים לומר יחד את נוסח התרת נדרים. המתירים יושבים ומבקש ההתרה עומד כבבית דין.

בירה דעה (רכה, ג) כתב **שהתרת נדרים יכולים לעשות גם קרובי משפחה זה לזה**.

מי שלא ערך התרת נדרים בערב ראש השנה יכול לעשותה עד יום הכיפורים.

הדלקת נרות:

יש להכין לפני כניסת החג את הנרות גם לליל שני של ראש השנה, וכן אש שתבער, בכדי שניתן יהיה להדליק במנה. מברכים: להדליק של יום טוב ושהחינו. יש שמדליקות לפני כניסת החג ויש המדליקות כשחוזרים מבית הכנסת (בהעברת אש).

ראש השנה

הקדיש - מראש השנה ועד יום הכיפורים נוהגים האשכנזים לכפול בקדיש את המלה 'לעילא', וכדי לא לשנות ממספר המלים בקדיש אומרים 'מכל' במקום 'מן כל', לאמר: **"לעילא לעילא מכל..."**. כתוב ב'קיצור שולחן ערוך' וב'ערוך השולחן' לומר **"לעילא לעילא, בלי ו' (לא נכון לומר לעילא ולעילא)**. כן נהגו האשכנזים לומר בסוף הקדיש ובסוף תפילות העמידה **"עושה השלום במרומי"**. אבל הספרדים נוהגים בנוסח הקדיש כבכל השנה ואינם משנים דבר.

ההוספות והשינויים. בתפילות העמידה שמראש השנה ועד יום הכיפורים מוסיפים הוספות ארבע ברכות: לפני 'מלך עוזר' - 'זכרנו לחיים'; לפני 'ונאמן אתה' - 'מי כמון' אב הרחמים ' הרחמן' (בנוסח אשכנז אומרים בכל התפילות 'אב הרחמים', אבל הספרדים ובנוסח ספרד אומרים 'אב הרחמן', חוץ מתפילות מוסף של ראש השנה, שבת שובה ויום הכיפורים, במנחה של שבת ובנעילה אומרים 'אב הרחמים'); לפני 'וכל החיים' - 'ויכתוב לחיים'; ולפני חתימת ברכת השלום - 'בספר חיים'. אם שכח את ההוספות, כל עוד לא ביטא שם ה' שבחתימת הברכה חוזר ואומר את ההוספה ומתפלל כסדר. אבל אם נזכר רק לאחר שביטא שם ה', אינו חוזר, אבל רשאי לאמרה (חוץ מההוספה 'מי כמוך') ב'אלקי, נצור'.

כן חותמים בברכת הקדושה - 'המלך הקדוש', ובברכת השיבה שופטינו 'המלך המשפט'. הטועה, או המסתפק, שחתם 'האל-ה קדוש' - אם נזכר תוך כדי דיבור ואמר 'המלך הקדוש' יצא ידי חובה - ובלבד שלא התחיל עדיין בברכה שלאחריה. ואם הוא לאחר השיעור של כדי דיבור, או שכבר התחיל בברכה הבאה, חוזר לראש התפילה. הטועה, או המסתפק, שחתם 'מלך אוהב צדקה ומשפט' - אם נזכר תוך כדי דיבור ואמר 'המלך המשפט' יצא, ובלבד שלא פתח בברכה שלאחריה. אבל לאחר השיעור של כדי דיבור, אינו חוזר (כי הזכיר "המלך").

קריאת התורה

בהוצאת ספר תורה אומרים ג' פעמים י"ג מידות, רבונו של עולם, וג' פעמים "ואני תפילתי".

כשאומרים: "אחד אלוקינו" לאחר "קדוש", מוסיפים "ונורא" שמו.

מוציאים ב' ספרי תורה, בספר תורה ראשון קוראים חמשה קרואים מ-"וה' פקד את שרה" (פרשת וירא). לאחר הקריאה מניחים ספר שני ואומר בעל הקורא חצי קדיש. בספר השני קוראים למפטיר "ובחודש השביעי" (פרשת פנחס). מפטירים: "ויהי איש אחד מן הרמתים" (שמואל א' א, א).

נוהגים לקרוא תנאים ספר בעלי התפילה. ומי שנוטל שכר בעד תפילתו אין נוהגים לקרותו (אורח חיים תקפד סעיף ב' ברמ"א ובמשנה ברורה ס"ק ט).

נוהגים שלא להוסיף על חמשה הקרואים.

תקיעות שופר - אין להפסיק בדיבור!

מדאורייתא חייב לשמוע 9 תקיעות, אבל כבר קבעו כי חובה לשמוע 100 תקיעות היוצאים משופר. לפני התקיעות מברכים ובהן זו נאמרת לכל התקיעות, דמיושב ולתפילת מוסף, לכן, **אין להפסיק בדיבור, מברכת התקיעות עד סוף התקיעות שאחרי מוסף**. אין לומר 'יהי רצון' שבין התקיעות. איסור זה אמור הן על בעל התוקע והן על ציבור השומעים. אם הדיבור הוא לא מעניין התקיעות ואפילו אמר איזו תפילה - צריך לחזור ולברך על התקיעות (אורח חיים ובמשנה ברורה תקצב, ב, ס"ק יד, ובער הציון ס"ק כא).

בשו"ת רבבות אפרים (ח"א סימן שצז) הביא בשם הגר"ח קנייבסקי שגם נשים השומעות תקיעת שופר צריכות להזהר שלא להפסיק באמצע שלושים התקיעות, אף שמעיקר הדין הן פטורות משמיעת שופר.

תפילת מוסף

לכתחילה יש להתחיל בתפילת מוסף לפני זמנה של מנחה גדולה (13.08 שעות ת"א). במקום שנוהגים לתקוע באמצע מוסף של לחש, יחיד העומד עדיין באמצע הברכה מפסיק בתפילתו להאזין לתקיעות, ורק אחרי שגומר את הברכה אומר 'היום הרת עולם' (במקום שבמחזור).

מנחה

המתפללים מנחה גדולה מיד אחרי תפילת מוסף, לפני הסעודה, לדעת הגר"א אין אומרים 'אבינו מלכנו'.

תשלך

לאחר תפילת מנחה וקודם שקיעת החמה, ביום הראשון של ראש השנה נוהגים ללכת לים, או לנהר או למקום שמצויים שם מים, לאמירת תשלך (משנה ברורה תקפג ב, ח, וברמ"א).

ליל ב' של רה"ש:

הדלקות נרות וקידוש ליל ב' של ראש השנה:

יש להזהר בהכנת הנרות. אין להכין בעוד יום את הנרות. אין לחמם נר כדי להדביקו בפמטים. אם אין לו פמוטים נוספים מותר לנקות את השפופרת כדי לתת בו את הנר.

מדליקים בהעברת אש. מברכים להדליק נר של יום טוב ושהחינו. רצוי להניח פרי חדש או ללבוש בגד חדש והאשה או האיש בהדלקת הנר או הקידוש יכוונו בשהחינו גם על זה. אם אין פרי חרש או בגד יברכו בכל זאת שהחינו. יש להזהר שלא לכבות את הנר שממנו העבירו להדלקת הנרות.

ליל ב' של רה"ש: מתפללים ערבית רק לאחר צאת הכוכבים בוודאות. אף בבית לא יכינו שום דבר להדלקת נרות, לסעודה וכדומה רק לאחר צאת הכוכבים - יניח לפני הקדוש ובהדלקת הנרות פרי חדש או ילבש בגד חדש ויכוון בשהחינו גם על זה.

יום ב' של רה"ש תפילה כמו ביום הראשון.

קריאת התורה

בהוצאת ספר תורה אומרים ג' פעמים י"ג מידות, רבונו של עולם, וג' פעמים "ואני תפילתי". כשאומרים: "אחד אלוקינו" לאחר "קדוש", מוסיפים "ונורא" שמו.

מוציאים ב' ספרי תורה. בראשון קוראים חמשה קרואים בפרשת העקידה: "והאלקים נסה את אברהם".

נוהגים שלא להוסיף על חמשה הקרואים. לאחר

הקריאה מניחים ספר שני ואומר בעל הקורא חצי קדיש. בספר השני קורא למפטיר כמו ביום הראשון ומפטירים: "כה אמר ה' מצא חן במדבר" (ירמיהו לא, א).

תפילת מוסף

לכתחילה יש להתחיל בתפילת מוסף לפני זמנה של מנחה גדולה (13.06 שעות ת"א). במקום שנוהגים לתקוע באמצע מוסף של לחש, יחיד העומד עדיין באמצע הברכה מפסיק בתפילתו להאזין לתקיעות, ורק אחרי שגומר את הברכה אומר 'היום הרת עולם' (במקום שבמחזור).

מוצאי יום טוב

ערבית, אומרים אתה חוננתנו. אם טעה ולא אמר לא חוזר. הבדלה יין והמבדיל (בלי בשמים ונר).

זמן קידוש לבנה

מוצאי שבת ו' בתשרי ועד ליל שני י"ד בתשרי. נוהגים לקדש את הלבנה במוצאי יום כיפור.

עשרת ימי תשובה: השינויים והתוספות בקדיש ובתפילה כמו בראש השנה. 'שיר המעלות ממעמקים' בין 'ישתבח' לקדיש. באשכנז אין אומרים. העומד בין פרק לפרק בפסוקי דזמרה רשאי לאמרו עם הציבור. **יום חמישי - צום גדליה** - תענית ציבור. נוהגים בתענית זו כבשאר התעניות, וקוראים בתורה בשחרית ובמנחה. שי"ץ אומר "עננו" בשחרית והציבור במנחה. הצום מתחיל עם עלות השחר.

שבת שובה פרשת וילך

ההפטרה: "שובה ישראל" (הושע יד, א).

אומרים אב הרחמים ומזכירים נשמות.

במנחה אומרים "צדקתך". **בערבית** אין אומרים: "ויהי נועם... ואתה קדוש".

יום שלישי בערב - מנהג כפרות.

יום הכפורים

"יִרְבֵּה זֵם לְעַר אֶלֶר דַּוּ אֶךְ מִזֶּה. מְלֵא חַיִּים כָּלֹל מִלְּבַר וּקְרִינֵן אֵל תַּכְסֵּה. תִּתֵּן זֵלֹו אֵלֶּי אִיִּים וּתְכַלֵּן אִתְּכֶה".

יום רביעי - ערב יום כיפור - שחרית: סליחות בקצרה ללא נפילת אפיים. אין אומרים מזמור לתודה. אין אומרים תחנון ואין אומרים למנצח. אין אומרים אבינו מלכנו.

חייב להרבות בסעודה, ואסור להתענות אפילו תענית חלום. רוחצין וטובלין, אפילו אבל בתוך שבעה רוחץ וטובץ סמוך לשקיעת החמה.

מהלכות התשובה

מלבד היודניים שבים הכפורים, חייב כל אדם להתוודות במנחה של ערב יום הכפורים, לפני הסעודה המפסקת, מחשש שתקרה לו תקלה בסעודה, שישתכר או חלילה יחנק, ולא יוכל להתוודות אחר כך (שולחן ערוך ומשנה ברורה תרו, א). יש אומרים שצריך להתוודות גם אחרי הסעודה המפסקת קודם שקיעת החמה, ונוהגים להחמיר כדבריהם, ויוצאים ידי חובת וידוי זה ע"י אמירת 'תפילה זכה' (האשכנזים) או באמירת 'לך אלי תשוקתי' (ספרדים) (שם וכן בתוספות יוה"כ ביומא פז, ב).

מנחה: אחרי אלקי נצור בתפילה אומר: "יהיו לרצון, ואח"כ וידוי ועל חטא. **באמצע הוידוי ועל חטא יכול להפסיק לקדושה, לפסוקים "קדוש קדוש" ו"ברוך כבוד", לאמן יהא שמיה רבא בקדיש ואחר דאמירן בעלמא. לאמן אחר אתה קדוש ואחרי שומע תפילה, לתיבת "מודים אנחנו לך", והכל כדין באמצע קריאת שמע. ואם שכח ולא אמר "יהיו לרצון" קודם הוידוי, יאמר זאת במקום שעומד קודם שמפסיק לנ"ל. (וכך הדין כשעומד באלוקי נצור כל השנה). לא אומרים אבינו מלכנו. **סעודה מפסקת.** מפסיקין לאכול מבעוד יום.קודם ימים ויהיו עובדי ה'. ואיש את רעהו יפייס. זכות גדולה ממחול מחילה גמורה לכל אלה שצערוהו.**

יום רביעי בערב יום כפורים: מתעטפים בטלית בעוד יום בברכה. אומרים תפילה זכה ומקבלים חמשת העינויים. מוציאים שני ספרי תורה ע"י שני זקנים וחשובים העוטרים את הש"ץ, ואומרים על דעת המקום וכל נדרי.

ערבית - בקריאת שמע אומרים ברוך שם... בקול רם.

בסיום אומרים ארבעה מזמורים ראשונים שבתהילים. אומרים שיר היחוד בשלמות ושיר הכבוד.

שחרית: קריאה בתורה: מוציאים שני ספרי תורה. י"ג מדות ורבש"ע. בספר הראשון קוראים ששה בפרשת אחרי מות. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פנחס. **ההפטרה:** "ואמר סלו סלו" (ישעיהו נ"ז, א).

אומרים הזכרת נשמות.

מנחה: מוציאים ספר תורה. קוראים בפרשת אחרי מות ל-שלושה קרואים. **ההפטרה:** ספר יונה.

נעילה: להזהר להתפלל כשהחמה בראש האילנות. בתפילה אומרים וחתום. קודם חזרת הש"ץ פותחים ארון הקודש עד אחר התפילה.

מיום כפור עד אחרי ראש חודש חשון לא אומרים תחנון.

שבת פרשת האזינו

ההפטרה: "וידבר דוד" (שמואל ב' כב, א). לפי הרמב"ם (למנהג התימנים): "כה אמר ה' אלקים ולקחתי...". (יחזקאל יז, כב עד סוף פרק יח).

אין אומרים אב הרחמים ואין מזכירים נשמות.

במנחה אין אומרים "צדקתך". בערבית אין אומרים: "ויהי נועם... ואתה קדוש". אומרים ויתן לך.

חג הסוכות

והטלנו ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת בְּרַכַּת מִזְרִיךְ אֱלִיִּים וְשִׁלּוּם לְשִׁמְחָה וְשִׁשְׁוֹן. חַג שִׁמְחָה וְאֵינֵן אִסּוּר!

כניסת החג: יום שני בלילה. הדלקת הנרות תעשה בסוכה, ואם קשה הדבר, יש להדליק את הנרות מאחורי חלון שנשקף אל הסוכה, כך שיוסיפו אורה והשמחה ליושבים בסוכה (שולחן ערוך תרל"ט שע"צ כ'). מברכים: להדליק נר של י"ט. אישה המדלקת תברך שהחינו.

ערבית: תפילת חג

הקידוש: מקדשים בישיבה או בעמידה כפי שנוהגים תמיד. בסוף הקידוש יאמר: ברכות לישב בסוכה ושהחינו (שולחן ערוך תרמ"ג). בברכת שהחינו יש לכוון: על החג עצמו, על עשיית הסוכה, ועל הישיבה בסוכה. אם הפך את הסדר ואמר מקודם שהחינו, יצא ("שו"ע תרמ"א תרמ"ג ומ"ב). המתארח אצל חברו, יוכל אף הוא לכוון לפטור בברכת שהחינו את עשיית סוכתו שלו. הרמב"ם המחבר והגר"א: מקדש ומברך לישב בסוכה בעמידה, ואח"כ מתישבים (המקדש והשומעים) ומברך שהחינו (תרמ"ג סק"ד). המסובים היוצאים בקידוש מפי אחר ושומעים גם ברכת לישב בסוכה אומר המקדש ומוכנים לצאת בקידוש לא יאמרו עוד פעם לישב בסוכה. ואחר יברך שהחינו. ויאמר אושפיזין.

אושפיזין (אורחים): הם שבעה צדיקים המתארחים, לפי "הזוהר" בסוכתו של כל יהודי בחג הסוכות. האורחים הם שלושת האבות (אברהם, יצחק ויעקב) יוסף, משה, אהרן ודוד. בכל יום משבעת ימי החג מגיע צדיק אחד בראש והשאר מתלווים אליו. בקהילות רבות נוהגים להזמין את האושפיזין לסוכה בנוסח מיוחד הנאמר בכל יום עם הכניסה לסוכה.

ליל ראשון חובה לאכול כזית פת בסוכה, וצריך לכוון על מצוות עשה כמו באכילת מצה בליל ראשון של פסח. כל שבעה ימים עושה סוכתו קבע וביתו עראי.

איגוד ארבעת המינים: יש לאגוד את הלולב עם ההדסים והערבות. וזאת ע"י שני קשרים זה ע"ג זה, או ע"י קשר וכריכה, ואין מועיל ע"י כריכה ותחיבה לחוד. **תחיבה של המינים בסלסלה, נחשבת "איגוד"** (שולחן ערוך תרנ"א סק"א סק"ח). הטפה העליון של שדרת הלולב רינה פניו ללא כל קשר, ויבלוט למעלה מראש ההדס (שולחן ערוך תרנ"א סק"ד תר"ב ב').

שחרית - נטילת לולב. נוטל האתרוג בשמאל כשהוא מהופך והלולב בימינו ומברך על נטילת לולב

ושהחינו, אח"כ הופך האתרוג כשהפיטם למעלה ואז

מכוון לצאת בנטילת הלולב. ומנענע.

סדר הנענועים - **בהלל**

למנהג אשכנז סדר הנענועים הוא: מזרח - דרום - מערב צפון - מעלה - מטה.

למנהג עדות המזרח וקהילות החסידים: דרום - צפון

- מזרח - מעלה - מטה - מערב.